

RĂZBOIUL HIBRID ȘI TUNURILE ANTITANC

HYBRID WAR AND ANTITANK GUNS

Locotenent-colonel drd. Sorin-Costel BALAN*

Rezumat: În ciuda unor avantaje privind tipul de muniție folosit, care pot penetra sistemele active de protecție ale blindatelor moderne, precum Trophy, tunurile antitanc tractate nu mai sunt adaptate la noul mediu de confruntare, specific acțiunilor circumscrise războiului hibrid. Înlocuirea acestora cu sisteme de armament moderne, tehnologizate capabile să angajeze precis, punctual și eficient mijloacele blindate nu mai are nevoie de o altă fundamentare.

Cuvinte-cheie: hibrid, tun, antitanc, tractat, sistem activ de protecție

Abstract: Despite certain advantages regarding the type of ammunition used by antitank guns that can overcome the active protection systems such as Trophy, the trailed antitank guns are no longer adapted to the new confrontation environment specific to the hybrid warfare. Replacing them with modern, high tech weapon systems, capable of accurate, punctual and efficient engagement of armored vehicles and equipment has no need for further justification.

Keywords: hybrid, gun, antitank, trailed, active protection system

Complexitate și volatilitatea tipologiei conflictelor militare contemporane a determinat apariția și utilizarea unui nou concept în abordările specialiștilor militari – războiul hibrid. Dezbaterile privind implicațiile noului concept, dacă acesta este într-adevăr un nou tip de război sau o adaptare la condițiile contemporane de desfășurare a confruntărilor și înfruntărilor instrumentelor de putere, sunt încă în plină desfășurare.

Există noi domenii care au extins gama mediilor de confruntare, cum ar fi cel on-line și electronic care au determinat apariția războiului cibernetic. Există și domenii mai vechi ale războiului care în urma transformărilor tehnice și tehnologice au căpătat o nouă dimensiune. Astfel războiul psihologic este mult mai prezent și mai facil de realizat prin intermediul social-media. Un mesaj bine realizat, fie el adevărat, parțial adevărat sau chiar fals, își atinge audiența țintă, aproape instantaneu, acționând asupra psihicului. Manipularea și influențarea au căpătat un rol mult mai important în planificarea și desfășurarea conflictelor contemporane.

* Comandant-Regimentul 52 Artilerie mixtă, email: balan.sorin73@gmail.com.

Literatura de specialitate prezintă războiul hibrid ca un melanj de acțiuni, de la cele militare clasice la cele teroriste, de la cele convenționale la cele neconvenționale cu implicări ale unor firme de securitate sau grupări paramilitare, precum și acțiuni informaționale și cibernetice, implicând utilizarea tuturor instrumentelor de putere și toate domeniile de aplicare, de la cel cibernetic la cel psihologic, majoritatea fiind nedecarate, neasumate sau disimulate, cu un scop declarat neadevărat, de regulă neutru, de sprijin.

Prezentat de unii ca un război fără limite, nerestricționat, de alții ca o perioadă de tranziție către noi forme de luptă care vor fi condiționate și fasonate, din ce în ce mai mult, de prezența dronelor aeriene și terestre sau de creșterea preponderenței componentelor cibernetice, războiul hibrid este cu certitudine nestructurat în acest moment.

Toate definițiile și abordările războiului hibrid, nu exclud lupta armată tradițională sau acțiunile militare convenționale. Prin urmare confruntările militare sunt și vor fi prezente în configurația conflictelor și războaielor prezente și viitoare. Ce se configurează însă, în acest moment este predilecția pentru desfășurarea acțiunilor în localități și centre urbane precum și intensificarea utilizării mijloacelor moderne, digitalizate pentru desfășurarea și sprijinul acțiunilor militare.

Cu siguranță însă că acțiunile desfășurate în prezent și circumscrise termenului de război hibrid sunt influențate și condiționate de transformările apărute în ultimele decenii, în diverse domenii dar cu precădere în cel al tehnologiei inteligente.

Implementarea sistemelor informatice, ca asistent principal în luarea unor decizii, la aproape toate domeniile, de la cel economic, bancar, energetic la cel politic, militar și informațional, împreună cu globalizarea comunicațiilor prin intermediul mediului on-line și în ultima perioadă din ce în ce mai mult fără fir, a determinat apariția unui nou mediu – cibernetic – cu vulnerabilitățile sale inerente. În consecință a apărut și un nou mediu de confruntare, care nu putea fi străin războiului, având în vedere că acesta este un fenomen social, dând naștere războiului cibernetic.

De asemenea popularea din ce în ce mai intensă a spațiului cu sateliți și posibilitățile de observare implicite ale acestora a redus simțitor posibilitatea surprinderii strategice militare, cu dislocări mari de forțe și mijloace care să fie folosite pentru declanșarea unei acțiuni militare.

Aceste transformări au produs mutații în folosirea instrumentelor de putere pentru realizarea obiectivelor propuse, în raport cu costurile de realizare. Astfel s-a revenit la șantajul nuclear, au apărut din ce în ce mai multe ținte cibernetice angajate, dar mai ales s-a reactivat războiul prin proxy, prin interpuși. Războiul declarat, a făcut loc războiului neasumat oficial, care de altfel nu este nou, dar limitează implicările și desfășurările militare.

Toate definițiile și abordările războiului hibrid nu exclud însă desfășurarea acțiunilor militare. Prin urmare confruntările armate sunt și vor fi în continuare prezente. Ce s-a modificat, în opinia noastră este mediul de desfășurare a acestora. Zonele urbane, populate au redevenit mediul de confruntare predilect, fie că vorbim de orașe mari, foarte populate precum Alep/Siria sau Donețk/Ucraina sau suburbiile acestora sau comune sau sate mai mici. Folosirea populației pentru camuflarea acțiunilor militare desfășurate de actorii statali sau nestatali hibridi.

Acțiunile militare contemporane sunt influențate de toate aceste metamorfoze precum revoluția tehnologică, poate la fel cum apariția tancului în primul război mondial a influențat apariția războiului manevrier. Deja discuțiile se concentrează în prezent pe oferirea autonomiei depline entităților tehnologice artificiale, existând dezbateri privind moralitatea acordării independenței tehnologiei în luarea deciziilor. „*Perspectiva deschisă de tehnologia autonomă, fie că vorbim despre aparatele de zbor fără pilot, vehicule subacvatice sau alte sisteme letale, oferă noi oportunități pentru zona militară*”⁹⁴

Toate aceste transformări, alături de diferența de tehnologie militară enormă, dintre statele dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate au produs mutații și în desfășurarea acțiunilor militare și modurile de întrebuințare a tehnicii de luptă în conflicte. „*Complexitatea conflictelor armate care au avut loc în ultimii ani, în care s-au confruntat doctrine, tehnologii, concepții strategice și armate cu grade diferite de înzestrare, au scos în evidență situații și concepte noi de ducere a acțiunilor militare.*”⁹⁵

Ultimii ani, dominați de conflictele de mică intensitate, au determinat specialiștii militari să reanalizeze locul și rolul echipamentelor grele în desfășurarea conflictelor militare, aceștia migrând dintr-o extremă în cealaltă, de la inutilitatea acestora în conflicte, până la reconsiderarea importanței acestora în conflictele actuale. Astfel găsim, în conflictele recente, tancuri de ultimă generație, precum MERKAVA IV cu sistemul activ de protecție TROPHY, piese de artilerie, aviație și mijloace antitanc moderne, alături de dispozitive improvizate și armament vechi de mai mult de 50 de ani, precum AG7.

Presiunile bugetare actuale determină decidenții politici, dar mai ales pe cei militari să realizeze un compromis între utilizarea tehnicii actuale și achiziționarea celei de ultimă generație.

Binomul tanc – antitanc a reprezentat, încă de la apariția celui dintâi, o competiție de formă sinusoidală în care vârfurile sinusoidei au aparținut succesiv celor două. Dezvoltările și îmbunătățirile aduse blindajului mașinilor de luptă, au

⁹⁴ Silvia MIRCEA, *Drone militare autonome*, Revista Viața Militară Nr. 4/2017, p. 26.

⁹⁵ Vasile RADU, *Realități și perspective privind întrebuințarea mijloacelor blindate și antiblindate de către armatele moderne*, Editura UNAp, București 2006, p. 5.

constituit permanent o provocare pentru constructorii militari care au căutat imediat o soluție pentru optimizarea mijloacelor de lovire antitanc și în special a munițiilor întrebuințate de acestea. Pe măsură ce sistemele de blindaj au identificat noi soluții complexe și inovatoare, mijloacele destinate luptei împotriva blindatelor au dezvoltat, aproape imediat muniții și sisteme de lansare care au neutralizat capacitatea de protecție prin blindaj.

După cel de-al doilea război mondial, rolul artileriei în lupta împotriva tancurilor și blindatelor s-a diminuat treptat, astfel că „începând cu 1960 tancul, dotat cu un tun îmbunătățit și-a asumat responsabilitatea principală în desfășurarea operațiilor antitanc, și deși artileria terestră și-a păstrat capacitățile de folosire a focului direct, în extremis, tragerile indirecte și-au pierdut treptat eficiența împotriva vehiculelor cu blindaj îmbunătățit.”⁹⁶

Astfel ajungem la analiza pe care ne-am propus-o de a încerca să determinăm dacă tunurile antitanc, tractate, mai reprezintă o soluție în ducerea acțiunilor de luptă condiționate de noul mediu de confruntare, adaptat la războiul hibrid.

Întrebuințarea tunurilor antitanc tractate a fost condiționată de desfășurarea acțiunilor militare pe fronturi mari, clar definite, cu manevre largi și deschise, având scopul de a crea, alături de alte mijloace un obstacol, pentru formațiile de blindate încercând să contracareze manevrabilitatea acestora și prin urmare realizarea surprinderii. Tunurile antitanc tractate, au fost gândite să ocupe un aliniament antitanc din timp, pe direcții probabile de atac cu tancuri, să se amenajeze genetic la teren, astfel încât la apariția blindatelor acestea să le angajeze prin surprindere. Importanța surprinderii era crucială, pentru succesul acțiunii dar și pentru supraviețuirea structurii de tunuri, deoarece odată descoperite, posibilitățile de angajare ale tancurilor surclasau tunurile antitanc, acestea fiind considerate victime sigure. De altfel în concepția întrebuințării acestora, exista oarecum, asumată pierdere a acestei structuri, fiind luată în considerare o singură intervenție.

Confruntările militare actuale nu se mai desfășoară în spații largi, delimitate, acestea s-au mutat cu precădere în zonele locuite, unde parte din combatanți se folosesc de populație și infrastructură pentru a-și desfășura acțiunile în siguranță. Prin urmare mediul de confruntare pentru care aceste tunuri au fost concepute, se află oarecum la periferia geometriei militare actuale.

Pe de altă parte dezvoltările tehnologiei în domeniul protecției antiblindate a redus, pentru moment, eficiența munițiilor mijloacelor antiblindate. Sistemele active de protecție de genul TROPHY, instalat pe tancul izraelian MERKAVA și

⁹⁶ J.B.A.BAILEY, *Field Artillery And Fire Power*, Routledge, 2009, p.281 format electronic pe <https://books.google.ro/books?id=LhCOAgAAQBAJ&pg=PA281&lpg=PA281&dq=armour+anti+armour+competition>. Accesat pe 25.01.2018.

dorit inclusiv de către forțele terestre din SUA pentru tancul ABRAMS, au dovedit că pot neutraliza majoritatea tipurilor de muniție care amenință sistemele blindate. „Forțele Terestre (SUA) urmăresc rapid o tehnologie emergentă pentru tancurile Abrams, destinată să asigure vehiculele de luptă cu oportunitate de a identifica, urmări și distruge rachetele inamice care se apropie, într-un timp de ordinul milisecundelor (...) General Dynamics Land Systems, producătorul tancurilor Abrams, lucrează cu Forțele Terestre pentru a integra mai bine APS (Active Protection System- Sistemul de Protecție Activă) în subsistemele tancului Abrams(...) General Dynamics planifică să testeze un sistem APS numit Trophy, pe tancul Abrams, anul viitor ”⁹⁷

Singurul tip de muniție pe care, sistemele de protecție activă de genul TROPHY, nu îl poate neutraliza este proiectilul subcalibru, de tip săgeată, proiectil care poate și este întrebuințat și de tunurile antitanc, în special cele de 100 mm, în situația noastră. Construite din aliaje foarte dure, de genul uraniului sărăcit sau wolframului, proiectilele subcalibru folosesc energia cinetică foarte mare pentru penetrarea blindajelor. Viteza foarte mare dezvoltată de acest tip de proiectile, face imposibilă în acest moment interceptarea în timp util a acestora, dar se încearcă dezvoltarea sistemului pentru a fi adaptate și la acest tip de muniție. Foaia de parcurs a dezvoltării sistemului Trophy presupune ca în viitor o unitate îmbunătățită să fie disponibilă, care să ofere protecție și împotriva proiectilelor cinetice.”⁹⁸

Prin urmare folosirea unui anumit tip de muniție, cele perforante subcalibru cu stabilizare aerodinamică poate constitui un factor ce ar putea introduce tunurile antitanc, înapoi în competiția tanc- antitanc.

Totuși dezvoltarea tancurilor și a mijloacelor blindate actuale, a reușit creșterea distanței de la care acestea pot angaja ținte, prin ochire directă, până la 3 km. Distanța loviturii directe la tunurile antitanc este undeva mai puțin de jumătate, majoritatea având o distanță a loviturii directe în jurul valorii de 1100 m. Prin urmare mascarea foarte bună și așteptarea momentului optim pentru angajare și realizarea surprizei rămâne o constantă chiar și în cazul utilizării muniției performante.

Problema eficienței și continuării utilizării tunurilor antitanc nu este una nouă. În analizele trecute ale artileriei antiblindate s-a dezbătut constat oportunitate menținerii acestora în dotarea și concepția forțelor terestre: „...în domeniul tunurilor antitanc tractate, nu au fost realizate progrese notabile, iar gurile de foc

⁹⁷ Kris OSBORNE, *Army tanks to get vehicle- mounted vehicle developed active protection systems to detect, track and destroy Enemy fire*, 6 oct.2016, pe site-ul <http://www.drs.com/news-and-events/in-the-news/army-tanks-to-get-vehicle-mounted-developed-active-protection-systems-to-detect-track-and-destroy-enemy-fire/>

⁹⁸ <http://defense-update.com/products/t/trophy.htm>

*tractate construite în ultimii 15 ani, nu și-au găsit locul în înzestrarea unităților combatante, deoarece performanțele în lupta antitanc depind, în bună măsură, de caracteristicile sale de mobilitate.*⁹⁹

Rezultă astfel, considerăm, nevoia înlocuirii treptate a tunurilor antitanc tractate cu mijloace noi, mobile, care pot fi întrebuințate în zonele locuite, care pot angaja mijloacele blindate de la o distanță sigură, fără ca ele să fie descoperite, mijloace de genul rachetelor antiblindate SPIKE sau Javelin adaptate la noile condiții ale mediilor de confruntare militare circumscrise acțiunilor hibride.

Această acțiune, nu presupune distrugerea acestor mijloace, ci conservarea și păstrarea lor, atât timp cât mai există muniție, întrebuințarea lor în procesele de instrucția tragerii de artilerie. Viitorul luptei împotriva blindatelor aparține într-adevăr mijloacelor tehnologizate, dar procesul către înlocuirea totală a mijloacelor vechi este de durată foarte mare, poate chiar irealizabil în totalitate, prin urmare coabitarea mijloacelor vechi cu cele noi reprezintă o etapă de tranziție necesară.

În final, putem concluziona că era tunurilor antitanc tractate, și-a atins apogeul de ceva vreme, ele nu mai răspund noului mediu de confruntare fiind greu manevrabile, ușor de angajat după descoperire, în ciuda genulierei joase, și neadaptate la câmpul de luptă urban, preferat și predominant în acțiunile circumscrise războiului hibrid.

BIBLIOGRAFIE

- BAILEY J.B.A., *Field Artillery And Fire Power*, Routledge, 2009;
MIRCEA S., *Drone militare autonome*, Revista Viața Militară, Nr. 4/2017;
OSBORNE K., *Army tanks to get vehicle- mounted vehicle developed active protection systems to detect, track and destroy Enemy fire*;
POPESCU M., BUȚA V., *Acțiunile militare împotriva blindatelor*, Editura Militară, București, 1999;
RADU V., *Realități și perspective privind întrebuințarea mijloacelor blindate și antiblindate de către armatele moderne*, Editura UNAp, București, 2006.

⁹⁹ Mihail Popescu, Viorel Buța, *Acțiunile militare împotriva blindatelor*, Editura Militară, București 1999, p. 39